

**Fosterländska uppgifter för Sveriges
kvinnor. Föredrag vid Käfvesta
folkhögskola den 2 Aug. 1907
af Carl Lönroth.**

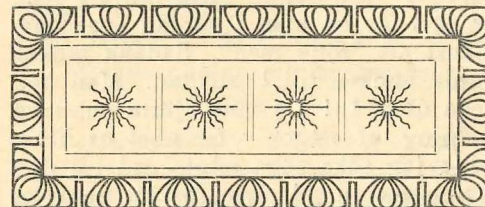
Separattryck ur Bergslagernas Tidning, Lindesberg, 1907. 31 sidor.

Inskannad av ArkivCentrum Örebro län 2018-03-08

Fosterlandsvännen
Anton Fleuryberg
Fosterländska uppgifter *med*
för Sveriges kvinnor. *varm*
halsning
från
fröj.
Föredrag vid Käfvesta folkhögskola
den 2 Aug. 1907
af
CARL LÖNROTH.

(Separattryck ur Bergslagens Tidning.)

Då föreståndaren för denna folkhögskola för någon tid sedan hedrade mig med en snmodan att vid detta års afslutning af den kvinnliga kursen hålla ett kortare föredrag — såsom jag det någon gång tillförene gjort — fann jag snart, att min längtan att än en gång få komma hit, där de svenska färgerna hållas så högt i ära och de ideal, som af barndomen varit mig kära, utgöra ledstjärnor vid arbetet, var starkare än den återhållande känslan af en tyngande arbetsbörda. Men hade jag något att komma med? "Tiden rider

fort" i våra dagar. Det har sig icke så lätt för en man i allmän hvardagstjänst att "följa med". Sådana tankar förde blicken till bokhyllan. Men nej, icke därifrån! Ur mitt hjärta och med ledning af någon erfarenhet ur lifvet ville jag söka säga några ord till den kvinnliga ungdomen för att uttrycka några allmänna tankar i anslutning till sådant, som vi i våra dagar alla gå och bära på och nästan nödgas att taga ställning till, till sådant, som därjämte och särskildt kunde lämpa sig för afslutningen af en kvinnlig folkhögskolekurs. — Hvad skulle en svensk fosterlandsvän i dessa dagar med så mycket "i görningen" vilja vänta af Sveriges unga kvinnor — ty det är ju till en liten flock af dem, jag närmast talar — såsom bidrag till att allt detta, som är i görningen, måtte göras och utfalla till välsignelse och en lycklig framtid för vårt folk, så att vi omsider få, hvad några gladeligen anse redan vara inne, — "en stor tid?" Ja, därom ville jag tala efter min syn på saken, och därom nu några ord, hvilka kanske lämpligast kunna sammanföras under rubriken:

Några närliggande fosterländska uppgifter för Sveriges kvinnor i våra dagar, med särskild hänsyn till landsbygdens förhållanden.

Jag menar icke, att dessa uppgifter skulle vara så värst olika dem i gångna dagar och hittills, dem som lågo för våra mödrar och mormödrar i schalet och bindmössa. Ty huru fort än tiden rider, tager den dock aldrig sådana språng, som nya och unga släktens själfkänsla stundom inbillar dem, lika litet som det faktum kan förnekas, att hvarje tidsskede i vår utvecklingshistoria haft ett tidsskede före sig, då äfven människor funnos, hvilka gäfvö sitt bästa och gäfvö af beståndande värde. Men utan tvifvel måste dessa uppgifter med hänsyn till nutida ändrade förhållanden och nya kraf tagas med alldeles särskildt allvar och särskild målmedvetenhet, delvis under nya former för utförandet, hvarförutom naturligen med de nya tidsförhållandena en del nya uppgifter framkommit.

* * *

Allt sedan vissa ödesdigra tilldragelser för ett par år sedan, då häpnaden må-

hända var större utom än inom landet, har man talat om nödvändigheten af och äfven trott sig kunna spåra tydliga tecken till en svensk fosterländsk "samling" kring det stora målet att göra vårt land än en gång äradt och starkt och vårt folk lyckligt. Ty det var svaghet, som till vår skam då blottades, och näppeligen kände man då eller känner man sig i dag som är inom något läger lycklig. Lyckokänsla är nog för närvarande det minsta, vi äga, ty vi befinna oss i kamp — men i kamp för något stort, som vi vänta och åtrå: en stor lycka, en stor och lycklig tid. Nu är det så, att "enighet ger styrka". Därför blef "samling" lösensordet efter den dag, som ingen svensk vill tänka på, än mindre nämna. Åtskilligt tyder också på en betydande omstämning i sinnena till förmån för fosterlandets ära och framtid — eller kanske kan förhållandet riktigare och rättvisare uttryckas så, att känslor, som visserligen aldrig dött men väl slumrat, åter vaknat till lif, att medborgarne och medborgarinnorna i Gustaf Adolfs land kommit till sig själfva igen som efter en afdaning och vaknat till medvetande af sina fäderneärfda klenoders

värde jämte därmed åtföljande förpliktelser. Vare det så! Man tror gärna det man vill. Men säkert är, att mycket fattas, innan samlingen kring fosterlandet kan sägas vara allmän, och att äfven bland dem, som vilja en sådan, blott alltför många slitningar motverka ansatsernas välsignelserika utveckling.

Vårt lands kvinnor, icke minst landsbygdens unga döttrar, då de känna varmt och vilja starkt, kunna göra mycket till hindrens undanrödjande och samlingens fullbordan. En stor och ädel uppgift — och så naturlig — för kvinnlig verksamhet. Så naturlig, därför att den icke behöfver rycka kvinnan bort från de allra närmaste lifsuppgifterna, utan allra bäst tillgodoses i samband med dem, så stor, ty kan någon större uppgift tänkas för en svensk kvinna än den att främja sitt lands lycka och välgång!

Vi ha rätt att från detta håll, från kvinnan, vänta mycket. Och få vi icke vänta förgäfvess, så är det sannerligen icke första gången i historien, frälsningen kommit genom kvinnan.

Till vinnandet af det stora mål, hvarunder vi sålunda sammanfattat de syften, för hvilka särskildt i våra dagar

kvinnan har en nära liggande användning för sina krafter, kan hon bidraga dels indirekt, men därför icke mindre framgångsrikt, genom sin verksamhet i *hemmet* — och härpå vilja vi i dag lägga tonvikten — dels äfven mera direkt genom verksamhet i lämpliga former och på lämpliga områden i *det offentliga, särdeles det kommunala, lifvet*. En och annan kan det måhända ännu förefalla, såsom skulle detta sista falla utanför kvinnans rätta sfär och hennes förutsättningar. Jag vill längre fram söka visa, i hvilka grenar af kommunal verksamhet kvinnan enligt min och mångas mening — t. o. m. våra lagstiftares — har sin gifna, för henne alldeles särskildt lämpade uppgift, utan att hemmet därpå behöfver blifva lidande.

Hemmet . . . Förlåten mig, att jag är gammalmodig nog att förlägga kvinnans verksamhet nu som i flydda dagar först och sist till *hemmet*. Därtill bjuder mig aktningen för kvinnan äfvensom min starka tillit till hennes plikt känsla och hennes förmåga att just här i samhällets ursprungskälla strängt taget bestämma och reglera hela samhällsflodens lopp. Just därför att jag

med vördnad och tillit ser upp till den del af människosläktet, till hvilken min moder hör, måste jag åt kvinnan öfverlåta till regeringsområde det största och viktigaste i samhället — hemmet.

Då fråga är om kvinnans verksamhet i hemmet, för så vidt därmed det hela kan gagnas och den nationella samlingstanken blifva en fruktbar verklighet, gör jag ingen åtskillnad mellan den olika ställningen såsom maka och moder, dotter eller husets medhjälparinna. Uppgifterna för kvinnan äro här i själfva verket icke så olika utan skäligen sammanfallande, hvilken hennes ställning än är, låt vara att makans och husmoderns inflytande gifvetvis är det största.

Låtom oss då ett ögonblick tänka på de till detta område hörande mera *allmänna* uppgifter, hvilka kunna antagas vara egnade att främja fosterlandets sak och en nationell utveckling i ädel riktning.

I hemmet stå alla familjens medlemmar osökt och icke oberättigadt under kvinnans inflytande på ett alldeles särskildt sätt, framför allt under hennes, som där är härskarinna, husmodern. Detta är icke något att göra

sig löjlig öfver eller gifva fula benämningar åt, det är blott i sin ordning.

Men just därför att kvinnans ställning i hemmet ger henne ett sådant inflytande, är det af vikt, att hon icke missbrukar detsamma. Det är så oändligt viktigt, att åt hemmet gifves prägeln af *behag och trefnad* för mannens, för barnens, för allas skull, som falla inom hemmets inflytelsesfär. Man måste kunna trifvas i hemmet, ha detta liksom till replipunkt eller stödjepunkt att "falla tillbaka på" och åter utgå ifrån, då stridens böljor där ute gå höga och motgångar komma. Då måste hemmet vara sådant, att de stridandes krafter där kunna återhämtas och förnyas. Illa motsvarar emellertid ett hem denna i ordets allra egentligaste mening samlande uppgift, om kvinnan fyller det med klagan, kanske öfver idel småsaker, stöter ifrån sig med en retlighet, som icke har förnuftig grund, eller rent af uppträder så som de vrångbilder af kvinna, hvilka tyvärr ganska talrika framställas i historien och litteraturen, t. ex. Sokrates grälsjuka hustru, af hvilken de gamle målat en så afskräckande bild. Sura minner och förebräelser höra icke hemma

i ett verkligt och godt hem, utan i stället förlåtelse, ömsesidig "förståelse", undseende, vänlighet och uppmuntran, allt yttringar af en kärlek, som "fördrager allting, tror allting, hoppas allting, tål allting och aldrig upphör".

Kvinnans verksamhet i hemmet måste kännetecknas af *vänlighet, glädighet, mod och förtröstan*, om hon skall kunna utföra sitt stora enande, fosterländska verk genom att bland annat gifva behag och trefnad åt hemmet. Icke alltid lätt. Icke så lätt att dölja en sorg, som tär, kanske hotar att förtära, en oro, som vill förlama hela varelsen. Icke så lätt inför brödbekymmer eller under vacklande hälsa eller under trycket af en tung arbetsbörda med slit och släp. Men så djup är vår tillit till kvinnans själsstorhet och styrka, att vi tro, öfvertygadt tro, ja veta henne vara i stånd att bära t. o. m. allt detta med glädligt mod utan retlighet eller suckande och att visa ett leende anlete till de andras uppmuntran, äfven när "hjärtat gråter och blöder".

För eder, afgående elever i den kvinnliga folkhögskolan, har måhända en del af det här sagda ännu icke aktuell

betydelse, men det kan få, och . . . ja, jag hoppas, att så må ske. En underlig önskan, synes det eder måhända. Och likväl står jag fast vid den. Ty blott om den går i fullbordan, blifven I, hvad Gud danat och bestämt eder till, och erhåller eder insats i lifvet den djupa betydelse, den förvisso kan få, äfven för ett älskadt fosterland.

Men vi gå vidare för att söka påvisa, hvad som hör till den viktiga uppgiften att göra hemmet behagligt för samtliga dess medlemmar, så att de där finna det "godt att vara". Dit hör utan gensägelse *undvikande af slarf och oordentlighet och iakttagande af renlighet, prydighet och ordning*, hvilka sistnämnda saker ingenting kosta, när de nämligen icke — såsom väl understundom sker — sjukligt öfverdrifvas och öfvergå till mani, men däremot lämna den största afkastning, då de handhafvas med förstånd. Låt mig blott erinra om en sådan liten, dock ingalunda något hem oviktig sak, som att familjemedlemmarna få sin mat i rätt tid, att mannen och de som med honom släpat utombus eller haft sin verksamhet borta under dagen, då de komma trötta och hungriga hem, icke

behöfva känna sig besvikna hvarken på kostens beskaffenhet eller på renligheten vid serveringen. Matlagnings-, hushålls- och skolkökskurser, eller hvad de nu allt heta, äro förträffliga nutidsanordningar och så väl behöfliga, åtminstone mångenstädes i vårt land.

Enkel husmanskost, det är den rätta och hälsosamma kosten, men låt den för all del bli god och väl lagad. Det hör i betydande mån med till ett hems trefnad. Såväl som det, att någon prydighet, men framför allt renlighet, utmärker det hela.

Jag nämnde ordet *enkelhet*. Därmed sammanhänger nära *sparsamhet och hushållsaktighet*. Ja, här hafva vi fått fram en obestriddigen högst viktig sak. Vi svenskar lära ju vara kända för en viss vräkighet och slösaktighet; man förebrår oss att i alltför många fall icke "rätta munnen efter matsäcken", utan "lefva öfver tillgångarna". Här af många bidrag till det allmänna missnöjet och mycken olust för fädernejorden. Ursäkten mig, men kvinnan påstås icke vara alldeles utan skuld häri. Och dock kan man efter all erfarenhet i forntid och nutid vara lyckig på litet nog med förnöjsamhet.

Får jag erinra om ett ord ur Böcker-
nas bok: "En stor vinning är gud-
aktigheten med förnöjsamhet". Att
göra skulder, såsom man måste göra,
när man lefver öfver tillgångarna, ger
ingen lycka, men är tvärt om orsaken
till månet skeppsbrott i lifvet och till
otaliga sköflade hem, till tårar och
elände, ja till utgjutet blod och spillda
lif.

Kvinnan har en närliggande uppgift
i att göra hemmen tilldragande och
trefliga samtidigt med eller, skulle jag
vilja säga, genom att reducera ansprå-
ken på lyx och öfverflöd. Hon skall
lära sig själf, lära mannen och lära
framför allt det uppväxande släktet
att fatta skönheten och kraften i enkla
seder. Mannen skall oftare vara villig
att följa häri, än kvinnan tilläfventyrs
tror. Sparsamhet och enkelhet i före-
ning med ordning och renlighet ge
helt säkert åt hemmet större behag —
i synnerhet i dens ögon, som anser
sig få betala fiolerna — än försöken
till vräkighet och lyx, som ändå ofta
bli blott klumpiga, smaklösa och löje-
väckande, i längden ruinera kassan och
icke sällan ge herrar lagkloke något
att beställa.

Härmed är ingalunda sagdt, att icke
hemmet bör på bästa möjliga sätt ut-
smyckas. Det bör det tvärt om — men
med smak: i färgval och sammanställ-
ningar, så att allt passar till allt, och
det hela blir harmoniskt, någorlunda
afspeglade goda, rena och friska män-
niskors lif, just deras, som utgöra hem-
mets lefvande innehåll.

Glömmen icke vid hemmets utsmyck-
ning blommorna! Blommor, huru myc-
ket förhöjes icke behaget i ett hem
af väl ordnade blommor! De äro så
härliga i sig själfva, att deras skön-
het icke stort förhöjes af mer eller
mindre sköna "vaser", ej heller går
förlorad, om de också icke skulle få
annan infattning än den torftigaste
lerkruka. Blommor i hemmet, mycket
blommor! Sådana göra det ljust och
gladt och erinra hemmets invånare
dagligen om Honom, som gjorde blom-
man så skön och gaf den färger så-
dana, att ej Salomo i all sin prakt
kunde täfla med den.

Då vi här tala om vikten af hem-
mets smakfulla prydnade efter råd och
lägenhet, hvartill alltid hör blommorna,
som icke kräfvat stor kostnad, blott en
smula kärleksfull vård, hvarför då icke

i sammanhang därmed erinra om allehanda alster af konstslöjd, framför allt hemslöjd, som äro egnade att göra hemmet tilldragande för dess medlemmar. Kvinnlig konstslöjd har gamla anor. Homeros ger oss en liflig föreställning om den höga ståndpunkt, till hvilken den hunnit på den tid, då Odysseus' trogna maka, den väfkunniga Penelope — själfva namnet erinrar om hennes talanger — omgifven af sina tärnor, sysselsatte sig med att förfärdiga sådant, som förskönade boningen till makens återkomst och under tiden lindrade skilsmässans saknad. För öfrigt ha vi egna, närmare traditioner i den vägen. Våra nordiska förfäder voro sannerligen icke bortkomna. Vi kunna t. ex. blott tänka på den tid, skalden skildrar, då han låter Ingeborg under intrycken af sin kärlek till Fritiof väfva "i duken in den hjältens under och vågor blå och gröna lunder". Stugorna på Skansen och Nordiska museets samlingar äfvensom åtskilliga utställningar till belysande af våra dagars färdighet i kvinnlig konstslöjd kunna ock säga oss, att denna väg till hemmets prydnade ingalunda är föraktlig. Att tanken härpå

icke heller är främmande för ledningen af denna folkhögskola, utan att den kvinnliga konst- och handaslöjdens betydelse tvärtom här vunnit ett synnerligt beaktande, därom kan den besökande allmänheten i dag själf förvissa sig genom en blick på skolans egen vackra utställning.

Man arbetar och uppoffrar i våra dagar för "konsten i skolan". Så börjar man på det yttersta och med full rätt yrka äfven på ett "konsten i hemmet", hvarvid man icke minst tänker på det enkla och t. o. m. torftiga hemmet. Ett och annat, som hittills haft insteg, borde portförbjudas såsom verkande i motsatt riktning mot hvad här afses. Jag tänker på alla dessa dusintryck med anskrämligt fula, brokiga "gubbar" och som karrikatyror verkande porträtt af diverse ryktbara personer, eller bilder, återgifvande samtidens mest härresande tilldragelser. En stor del af detta kan saklöst tagas bort vid nästa rengöring. I dess ställe kan man numera lätt och billigt erhålla goda fotografier och andra reproduktioner af verkliga konstverk. Pryd hemmet särskildt med hembygdsfotografier! Det stärker hembygds-

känslan. Och så en eller annan god bok på bordet efter råd och lägenhet. Det ligger så nära till hands för hemmets kvinnliga medlemmar att styra om detta. Med arbetsamhet, nykterhet och sparsamhet blir alltid något öfver till en god bok för vederkvickelse och själsodling.

Genom sådant får hemmet icke blott behag och trefnad, utan, hvad mera är, får genom kvinnans bemedling en kraft till att *höja och i god mening förfinas tänkesätt och seder*, att verka karaktärsbildande och i sin mån äfven väcka och öka kärleken till det stora hemmet, som är fosterlandet.

Vi komma så in på än finare eller mera djupgående uppgifter för kvinnan inom hemmets område. Jag menar att hon bör vara den gifna *fridsstiftarinnan* vid hemmets små strider och icke blott då de små barnen kifvas och slåss om leksaker och karameller, utan äfven då hemmets stora barn komma i delo om sådant, som de blott tro vara mera betydelsefullt än de smås tvisteäpplen. Ja, gälla slitningarna också verkligen allvarsammare ting och intressen, kvinnan är den naturliga fredsmäklerskan, så särskildt vid kon-

flikter mellan hem och hem, konflikter med grannarna, hvilka ledsamheter i så hög grad kunna förbittra lifvet. Jag vet, att kvinnan stundom blifvit misstänkt för att vara den, som orsakat mindre tillfredsställande grannsämja. Det måste vara förtal. Jag vill åtminstone tro det. Kvinnan, hvars gifna mål synes vara att ena och förlika människornas sinnen, kan dock omöjligen annat än i undantagsfall, då hon sviker sin post, gifva sig i färd med att splittra.

Kvinnan i hemmet är vidare *hjälparrima*. Det är nog icke så missvisande, det ligger förvisso någonting i, hvad den gamla bok, som redan förut i dag någon gång anförts, vet att berätta om afsikten med kvinnans framträdande på jorden. Gud ville gifva mannen "en hjälp". Därför skapade han kvinnan. Så angifver Bibeln i mycket, mycket sammanträngd form kvinnans förnämsta lifeuppgift. Det är så stort att få hjälpa. Därför gaf Skaparen den rollen åt kvinnan, af hvilken han ville ha något stort. Säsom han visade i hvad sedan "i tidens fullbordan" skedde genom "kvinnans säd".

Så bör — för att nu blott nämna

något — kvinnan vara *hemmets första läkare* vid sjukdomsfall, innan annan hinner anlända, och den som i första hand svarar för de hygieniska anstalterna i hemmet. Därför äro vi så glada åt, att hälsolära och s. k. samaritvård m. m. i allt större utsträckning få ingå som beståndsdelar i de kvinnliga studie- och utbildningskurserna.

Kvinnan en hjälp vid mannens sida i hans arbete, det är ett ämne rikt nog för sitt eget kapitel, ehuru kanske en smula ömtåligt, icke minst i dessa dagar, och lätt att missförstå. Här blott några antydningar. Vi begära icke af kvinnan, att hon skall bära tyngsta bördan vid sådant arbete, som mannen fått sig anvisadt. Men hon skall vara — icke minst för sin egen skull — en hjälp vid denna bördas bärande och kan vara det på mer än ett sätt. Det talas så mycket nu för tiden om *kamratskap* mellan man och kvinna, om att de skola å ömsesidor betrakta och behandla hvarandra såsom goda kamrater. Det har rent af utbildat sig ett slags kamratteori. Icke illa, blott kamratskapet fattas rätt. De skola utan tvifvel stå vid hvaran-

dras sida till ömsesidig hjälp, om ock mannen nu som tillförene får bereda sig på att taga i "storändan", när det gäller yttre verksamhet. Kvinnan må gärna vara mannens kamrat äfven i *hans* gärning, vara hans medarbetare, om hon räcker till, sedan hon fyllt de för henne ännu närmare och högre uppgifterna. Må hon gärna deltaga äfven i de rådslag, där allmänna angelägenheter dryftas och afgöras, men må hon då äfven vara villig att med mannen dela ansvaret. Må hon vara beredd att icke blott vid mannens sida lysa i det offentliga utan äfven i det obemärkta med honom dela hvardagsarbetets mödor, lika villig att uthärda pröfningarna och försakelserna som att njuta hvilan och vederkvickelsen. En kamrat må hon vara, men en god kamrat — "en hjälp". Detta sista innebär, att hon bör vara det så, att mannen icke frestas åsidosätta aktningen för kvinnan, när han finner, att hon vill vara kamrat med honom också i sådant, som borde vara äfven honom fjärran, när hon uppträder såsom — det sorgligaste i världen — fresterska och förförerska.

Vi ha ingalunda för det mera all-

männa glömt kvinnans utan gensägel-
se viktigaste uppgift i hemmet, den hen-
ne allra närmast liggande. Det har
länge förts ett dystert tal om ungdomens
förvildning. Ord som användts för att
beteckna vissa grupper af de längst
förkomna, ha redan vunnit burskap i
vårt språk. Vi göra öfverallt sorgliga
erfarenheter, och knappast något num-
mer af de dagliga tidningarna saknar
bidrag till belysning af dessa sorgliga
förhållanden. Den, som nödgas träda
i närmare beröring med den vanarta-
de ungdomen i våra offentliga upp-
fostringsanstalter, måste stundom bäf-
va för vårt folks framtid. Men under
denna bäfvan tränger sig ock den frå-
gan fram: Hvar var kvinnan? Hur
har hon fyllt sina plikter mot det
barn, som var henne anförtrödt? Jag
vill icke måla styggelser, jag breder
ett täckelse öfver allt sådant, för att i
stället här något antyda, huru jag
tror, att just kvinnan skulle, med sina
alldeles särskilda förutsättningar, kun-
na framgångsrikt motverka ungdomens
affall från det goda, dess uppror mot
Gud och fädernesland. Aldrig har
ifrågasatts kvinnans speciella lämplig-
het såsom *uppfostrarinna* af "de nya

slakten", som med hvarje år "tulta in"
i lifvet. Ingen står barnet så nära
som dess mor, ingen kan så vårda och
leda just de små som kvinnan. Och
storverk ha på det området blifvit ut-
förda, hvilka t. o. m. hugfästs medels
historiens griffel, och hvaråt hela vårt
släkte än i dag kan glädjas. För mer
än en af mänsklighetens störste ha
vi att tacka en ädel moder. Så har
äfvén gudsriket på jorden att tacka
fromma mödrar och kvinnor för många
af sina stormän. Jag behöfver ju blott
erinra om herne, som gaf lifvet åt
Augustinus, den fromma Monnica,
städse betraktad såsom "idealbilden af
en kristen moder".

Det ligger kvinnan nära att hos det
uppväxande släktet *tända och omhulda
lärläken till hem och fosterland* genom
att till en början tala med de små om
hembygdens minnen, visa dem på
det närmast omgifvande landskapets
skönhet eller lära dem inse, hvilka ri-
kedomskällor, det innesluter, och där-
efter tala med dem om det större hem-
met, som är fosterlandet, om dess min-
nen från det förflutna, dess ställning
och behof i nutiden och möjligheter
för framtiden. Det må hon göra på

barnets eget språk. Det behöfs icke mycken lärdom för att tala tillräckligt hjärtevinlande om ett älskadt fosterland och till dess pris. Men förvisso kräfves kärlek. Och insikt om betydelsen af att i barnbönen tidigt inflätas äfven en bön för kung och land. Det borde och kunde dock vara så, att de unga, när de en gång draga ut ur fädernehyddan, gå ut med känslan och föresatsen: ett hem, ett sådant hem vill jag en gång äga, ett hem i Sverige. Jag vet, att människor bo äfven utanför Sveriges gränser, äfven dem vill jag älska, äfven af dem vill jag lära. Men ingen jord är som mitt hemlands jord, ingen färg så skön som den skära gryningsdagern öfver min hembygds skogar och sjöar, som de mognande åkerfältens guld och ängarnas mjuka grönska. Intet folk är mig så kärt och i mina ögon så stort, som min hembygds odalmännastam...

Det är emellertid icke nog med att hos ungdomen ingjutes fosterlandskärlek; därtill måste komma hvad i öfrigt därmed innerligt sammanhänger, nämligen *aktning för fädernaärd god sed*. Jag menar då icke sedvänjor, men se-

desamhet, sedlighet: tukt, allvar, arbetsamhet, ärlighet, respekt för de äldre och för all mänsklig ordning enligt det i våra dagar skäligen åsidosatta fjärde budets fordringar.

Sist, men icke minst framhålla vi bland de hemuppgifter, hvilka föreligga för den kvinna, som vill förädlande inverka på det uppväxande släktet, uppgiften att *i de ungas hjärtan tidigt nedlägga de frön, som kunna bära frukt till evigt lif* och en gång af dem sås vidare in i kommande släkten, såsom den säkraste garantien äfven för det jordiska fäderneslandets framtid.

Så hör då också enligt min fasta öfvertygelse till de kvinnan närliggande nutidsuppgifterna att åt de unga bevara våra fäders evangeliska tro såsom deras bästa arf. Jag menar, att detta är ett oeftergifligt villkor för nationell samling, ty vår historia lär oss och en blick på de faktiska förhållandena visar oss, att Sveriges rike är byggt på den kristna trons grund, något som ännu kan spåras i alla våra samfundsförhållanden.

* * *

Men hvad kvinnan så i hemmet har

att utföra, alldeles det må äfven vara henne gifvet att i mån af tillfälle och förmåga söka främja genom *offentlig verksamhet* i det allmännas tjänst. Uppgifterna äro här i det hela desamma, ehuru verksamhetsområdet är utvidgadt. Därför kan jag nu fatta mig kort.

Skulle det icke vara en kvinnan värdig och för henne naturlig uppgift att i allmänhet söka skapa samhällstrefnad, där sådan påtagligen saknas eller är på väg att försvinna? Hvem skulle väl bättre än kvinnan kunna behjärtadt och i kärlek afväpna missnöjet? Säsom i hemmet, så synes mig äfven i samhället kvinnan vara den naturliga fridsstiftarinnan, hvars uppgift är att medla och utjämna, där slitningar och strider uppstå.

För samhällstrefnad verkar hon vidare genom att såsom en det ideellas representant söka vidga vyerna och odla tänkesätten utan att därför förvekliga samhället.

Och såsom hon i hemmet är hjälparinnan, så må hon vara det äfven här på det större planet. För att nämna något särskildt, hvad kan hon icke allt göra för de fattiga och sjuka! I stor skuld stå vi af gammalt till kvinnan

för uppoffrande kärlekstjänster. Men jag tänker nu särskildt på de jämförelsevis nya möjligheter, som öppnat sig för henne genom rätten att tillhöra kommunernas fattigvårdsstyrelser. Här hör hon liksom hemma. Och jag understryker, hvad ofta påpekats, nämligen det underliga i, att man icke mera allmänt förstått att tillgodogöra sig kvinnans "hjälp" i ifrågavarande afseende. Säkerligen skulle de fattiga, sjuka och förkomna vinna på en ändring i detta förhållande. Om i vissa fall kommunens fäder räkna på fingrarna, huru många öre pr dag och hjon fyrktalet tål vid, så kan kvinnan — åtminstone vänta vi af henne, att hon skulle göra det — visa dem, att hjärtat är något helt annat och för mera än en räknemaskin, och erinra dem om, att någon, som ännu har anspråk på att äga auktoritet, har sagt: "Så vidt I icke hafven gjort det mot en enda af dessa minsta, hafven I icke heller gjort det mot mig".

En annan institution, i hvilken det vore på tiden att kvinnans krafter mera toges i anspråk, därest den skall blifva något annat än en tom fiktion, är den högst betydelsefulla barnavårdsnämnden, hvars uppgift såsom bekant är att

“bereda ändamålsenlig uppfostran” åt “i sedligt afseende försummade” eller “vanartade” barn, och inom hvilken kvinnan uttryckligen i lagen fått sig en plats anvisad. I bäcken skall ån stämmas, samhällets lyten skola botas genom att rädda och bevara ungdomen och så skapa ett nytt släkte, som är starkt och friskt till kropp och själ och sitt land och dess historia värdigt. I denna sak lita vi näst Gud till kvinnan.

Arbetet för nykterheten är blott en sida af denna kvinnan närliggande verksamhet, och jag blott nämner den, erinrande om, att endast i Nordamerikas Förenta stater, efter hvad vi nyss hört, arbeta för denna sak icke mindre än en fjärdedels million kvinnor.

En annan icke mindre viktig sida är vården om skolan, där kvinnan icke längre är hänvisad allenast till lärarinns kateder, utan i hvars styrelse hon numera har rätt att taga säte och stämma.

* * *

Begagna sig nu Sveriges kvinnor af de nya vägarna att verka för vårt folks samlande, utveckling och förädling, på samma gång de fylla sina af ålder

åliggande plikter med ett nytt allvar, så hafva vi förvisso rätt att hysa glada förhoppningar. Genom verksamhet i de i det föregående antydda riktnin-garna, genom skapande af trefnad i hem och samhälle, af mera odlad smak i förbund med större sparsamhet och enkelhet, genom stridigheters utjämning, goda seders främjande och bevarande af våra fäders tro, genom hjälpsamt och kärleksfullt ingripande under lämpliga former i alla lifvets förhållanden, genom vård om de fattiga, sjuka och förkomna, men framför allt genom ungdomens fostran i ädel anda — genom sådant skola helt visst Sveriges kvinnor kunna göra vårt fosterland enigt och starkt som aldrig förr och häfva de “sjukdomstecken i samhället”, hvilka varsla om, att en folkets själfuppgifvelse eller rent af samhällsupplösning icke äro otänkbara möjligheter.

Särskildt är det en fara, som helt visst skulle blifva häfd eller motverkad af svenska kvinnors samlade arbete på att skapa hemtrefnad i Sveriges bygd-er, och denna fara är *emigrationen*, denna förfärliga olycka, som årligen i en oafbruten och allt stridare ström tömmer vårt bästa blod ut i en främ-

mande världsdel, och hvars botande f. n. med rätta bryr våra ledande män fullt ut så mycket som någon annan angelägenhet.

Må våra kvinnor, i stället för att hålla fram det främmandes förföriska äpple, lära de unga med de gamla att älska hemmet och fosterjorden; må de gifva dem trefnad med enkla medel, och de skola stanna.

Så mycket kan kvinnan åstadkomma. Är det icke stort? Vi ha talat om några stora uppgifter. Deras utförande gör kvinnan stor. Men vill hon? Den sociala frågan är i själfva verket: Hur mycket vill kvinnan göra, framför allt i hemmet?

Med afsikt har jag icke inlåtit mig på eller talat om några särskilda lefnadsbanor eller arbetsgrenar eller tjänster såsom företrädesvis egnade för kvinnan. Blott om uppgifter, som ligga henne nära att fylla, hvad hon så än är i lifvet, och som blott allt för väl behöfva tillgodoses.

Fosterlandet behöfver i dessa tider kunna påräkna icke minst sina kvinnors tjänst för att våga se framtiden med

trygghet an. Och det är fosterlandet, jag framför allt i dag haft för ögonen. Jag kan aldrig vara här vid Käfvesta och se de blåa dukarna med det gula korset svaja mellan björkarna, utan att hjärta och tanke omfatta detta ena såsom det främsta af allt på jorden: *Sveriges väl.*

